Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

Neuvotteleva virkamies Jouni Tammi | 28.9.2026 | VN/97/2026
VN/97/2026-MMM-73

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan kuuleminen 29.9.2026

Asiantuntijalausunto

Asia: HE 842026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö kiittää mahdollisuudesta tulla kuultavaksi hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vesilain muuttamisesta. Ministeriö on osallistunut työryhmässä esityksen valmisteluun ja lausunut valmistelun aikana asiasta. Suhtaudumme lähtökohtaisesti myönteisesti esitykseen ja sen tavoitteisiin. Haluamme kuitenkin nostaa esille muutaman asian.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää hyvänä aiemmassa luonnoksessa olleesta voimalaitoksen lunastamista koskevasta pykäläehdotuksesta luopumista.

Ministeriö toteaa yleisesti, että lakiluonnoksessa esitetyt muutokset kalataloudellisten velvoitteiden määräämiselle nollavelvoitelaitoksille ovat tarpeellisia ja antavat mahdollisuuden myös sellaisten vesilupien uudelleen tarkasteluun, joihin puuttumista ja ajantasaistamista kalataloudellisen kompensaation osalta voimassa oleva vesilaki ei mahdollista. Lisäksi maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että ehdotettu lainmuutos edistää toiminnanharjoittajien yhdenvertaista kohtelua, kun vesistöjen patoamisesta vaelluskalakannoille aiheutuvien haittojen ehkäisemiseen ja korjaamiseen osallistuminen ulotettaisiin laitoksiin aiempaa kattavammin.

Ministeriön näkemyksen mukaan myös luvanhaltijalla ja vesilain mukaisella valvontaviranomaisella tulisi olla mahdollisuus hakea vesilain 3 luvun 21 §:n mukaista uuden kalatalousvelvoitteen tai maksun määräämistä. Voimassa olevassa vesilaissa (3 luku 22 §) puhevaltaa ei ole rajattu kalatalousviranomaiselle. Kalatalousviranomaisen nykyresurssit ovat erittäin rajalliset ja mikäli lisäresursseja nollavelvoitelainsäädännön nojalla käynnistettävien velvoiteprosessien hoitamiseen ei ole saatavissa, on odotettavissa, että nollavelvoitelaitoksia koskevien velvoitteidenasettamisen toimeenpano tulee tapahtumaan hyvinkin hitaasti.

Ministeriö katsoo, että ehdotukseen sisältyvään kohtuullisuusvaatimukseen sisältyy epätarkkuuksia. Kohtuullisuuden ja kohtuuttomuuden raja ei ole selvä, vaikka kohtuuttomana voitaisiin ilmeisesti pitää ainakin tilannetta, jossa kalatalousvelvoitteen toteuttamiskustannukset eivät olisi katettavissa useankaan vuoden voimalaitoksesta saatavilla tuotoilla. Esitetyssä muodossaan lainmuutos voi johtaa tilanteeseen, jossa kalan kulkua mahdollistavia ratkaisuja ei voitaisi edelleenkään saattaa velvoitteeksi pienten vesivoimalaitosten osalta. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan lakiehdotuksessa kalatien vaihtoehdoksi kyseisissä tapauksissa esitetty kalatalousmaksu tai toimenpidevelvoite (usein istutusvelvoite) ovat ongelmallisia sillä niitä on vaikea toteuttaa lakiesityksen tavoitteita tukevalla tavalla vaelluskalakantojen luontaista elinkiertoa mahdollistavana ja parantavana toimenpiteenä.

Maa- ja metsätalousministeriö tuo myös esille sen seikan, että vastuu vaelluskalakantojen ja vesiympäristöön liittyvien kansallisten ja kansainvälisten velvoitteiden toteuttamisesta ja rahoituksesta siirtyy valtiolle, jollei toiminnanharjoittajat vastaa oman toimintansa vaikutuksista ympäristöön. Lisäksi vaikutusalueen haitankärsijät ovat pahimmassa tapauksessa olleet vuosikausia ilman toimenpiteiden kompensaatiota tai korvauksia.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää lisäystä lain 11 luvun 6 pykälään tarvittaessa kantaverkon haltijalta pyydettävästä lausunnosta sähköjärjestelmän käyttövarmuusvaikutuksista oikeansuuntaisena.

Postiosoite Postadress Postal Address	Käyntiosoite Besöksadress Office	Puhelin Telefon Telephone	Faksi Fax Fax	s-posti, internet e-post, internet e-mail, internet
Maa- ja metsätalousministeriö				
PL 30 00023 Valtioneuvosto	Hallituskatu 3 A Helsinki	0295 16001 +358 295 16001		kirjaamo.mmm@gov.fi